

ARTYKUŁY

Ogłędziny miejsca wypadku przy pracy. Część 2

DOI: 10.53024/1.2.54.2024

MARCIN JACHIMOWICZ*

STRESZCZENIE

Niniejsza publikacja stanowi drugą część artykułu systematyzującego praktyczne aspekty prowadzenia oględzin miejsc zdarzeń będących wypadkami przy pracy. Przedstawiono w niej zagadnienia dotyczące ogólnych zasad prowadzenia oględzin miejsca, a także dokumentowania przebiegu tej czynności dowodowej. Poddano analizie zasady prowadzenia oględzin tego miejsca. Następnie poddano szczegółowej analizie kwestie dokumentowania oględzin miejsca zdarzenia, przedstawiając problematykę dotyczącą protokołu oględzin miejsca zdarzenia, fotografii oraz szkiców kryminalistycznych, a także dokumentacji audiowizualnej.

Słowa kluczowe: oględziny, oględziny miejsca zdarzenia, dokumentowanie oględzin, protokół, szkic, zdjęcia, nagrania audiowizualne

OGŁĘDZINY – UWAGI OGÓLNE

Kluczową wartością oględzin jest ich znaczenie dla wykrycia sprawcy przestępstwa. Rekapitulując założenia S. Pikulskiego stwierdzić należy, że oględziny modelowe wykraczać muszą poza proste równanie sumujące zebrane ślady, a powinny tłumaczyć ich genezę, znaczenie dla sprawy oraz umiejscawiać je w logicznej rekonstrukcji zdarzenia i podpowiadać tym samym obraz jego sprawcy¹.

Ogłędziny (*insceptio ocularis*) stanowią zmysłowe zapoznanie się „z miejscem, ciałem osoby lub rzeczą w celu ujawnienia ich cech charakterystycznych (środków

* Marcin Jachimowicz – prokurator Prokuratury Rejonowej, wykładowca Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury, ORCID: 0000-0003-0009-5751.

¹ S. Pikulski, *Podstawowe zagadnienia taktyki kryminalistycznej*, Białystok 1997, s. 144-146.

dowodowych), istotnych dla rozstrzygnięcia o istocie zdarzenia lub ujawnienia źródła dowodu (rzeczy, której cechy charakterystyczne, a więc środek dowodowy również będą przedmiotem tej czynności)”². Podobnie cel oględzin określa T. Hanausek, zdaniem którego jest to czynność, która polega na bezpośrednim zmysłowym, a zatem wzrokowym, słuchowym, węchowym oraz dotykowym poznaniu właściwości ciała i odzieży człowieka, właściwości rzeczy lub wycinka przestrzeni (pomieszczenia) w celu zidentyfikowania przedmiotu oględzin i określenia jego cech albo w celu ujawnienia i zabezpieczenia śladów jakiegoś zdarzenia, mogących znajdować się na tym przedmiocie³. W ocenie M. Kulickiego „ogłędziny to nie tylko postrzeganie zjawisk fizycznych i ich rejestracja; ogłędziny to przede wszystkim analiza postrzeżeń zmysłowych, synteza przyczynowo-skutkowych układów sytuacyjnych, formułowanie prowizorycznych przedmiotowych i podmiotowych wersji różnego stopnia, modyfikowanie toku oględzin i poszukiwanie brakujących hipotetycznych danych, to bieżąca weryfikacja wersji i bieżąca logiczna analiza gromadzonego materiału metodą dedukcji i analogii. Oględziny zatem to permanentny stan aktywności intelektualnej organu procesowego i towarzyszących mu specjalistów”⁴. Jak wskazywał A. Korowicki: „Naoczne obejrzenie (*inspectio ocularis*) jest wybadaniem zewnętrznych i zmysłowych śladów przestępstwa, na miejscu dokonania jego uczynionym. Podobny dowód bezpośrednio przekonywający, przed wszystkimi innymi pośrednio wiadomość o wypadku przynoszącymi, bierze pierwszeństwo”⁵. Inna definicja wskazuje, że oględziny to „zespół czynności kryminalistyczno-procesowych polegających na bezpośrednim zbadaniu jakiegoś miejsca, osoby lub rzeczy w celu ujawnienia rzeczowych źródeł informacji, zabezpieczenia środków dowodowych oraz dokonania obiektywnej rekonstrukcji przebiegu zdarzenia i roli poszczególnych osób w nim uczestniczących”⁶. Oględziny są sposobem przeprowadzania dowodów rzeczowych, zasadniczą czynnością procesową służącą do poznania prawdy obiektywnej o badanym zdarzeniu, opartą na podstawach z różnych dziedzin nauki i techniki⁷.

Oględziny są czynnością procesową oraz kryminalistyczną. O procesowym charakterze oględzin rozstrzyga fakt, że dostarczają bezpośrednich wiadomości o przestępstwie i jego sprawcy. Z kolei o kryminalistycznym charakterze oględzin

² S. Czerw, *Kryminalistyczne badanie miejsca zdarzenia w teorii i praktyce*, Piła 2011, s. 74.

³ T. Hanausek, *Kryminalistyka, Zarys wykładu*, Wydanie 6, Kraków 2009, s. 99 i 130.

⁴ M. Kulicki, [w:] M. Kulicki, V. Kwiatkowska-Wójcikiewicz, L. Stępka, *Kryminalistyka, Wybrane zagadnienia teorii i praktyki śledczo-sądowej*, Toruń 2009, s. 420.

⁵ A. Korowicki, *Porządek sądowy kryminalny*, Wilno 1831, s. 60.

⁶ J. Kasprzak, *Badanie miejsca zdarzenia*, [w:] *Kryminalistyka*, J. Kasprzak, B. Młodziejowski, W. Brzęk, J. Moszczyński (red.), Warszawa 2006, s. 190.

⁷ B. Skiba, *Wykorzystanie dowodu z czynności oględzinowych w procesie karnym i innej działalności*, „Problemy Praworządności” 1984, nr 2, s. 58

decyduje to, że są przeprowadzane według taktyki sformułowanej przez kryminalistykę i przy wykorzystaniu opracowanych przez nią środków oraz metod technicznych⁸. Mają charakter statyczny⁹, a ich cel jest wykrywczy. Jest to czynność o charakterze badawczo-obszaryjnym. Oględziny pozwalają uzyskać odpowiedzi na siedem złotych pytań kryminalistyki: 1. *Quid?* – co się wydarzyło; 2. *Ubi?* – gdzie miało miejsce zdarzenie; 3. *Quando?* – kiedy do niego doszło; 4. *Cur?* – dlaczego (jaki motyw kierował sprawcą); 5. *Quomodo?* – w jaki sposób; 6. *Quibus auxiliis?* – za pomocą jakich środków dokonano czynu; 7. *Quis?* – kto jest sprawcą.

Kodeks postępowania karnego¹⁰ nie zawiera definicji pojęcia „oględziny”. Jako czynność procesowa, unormowane zostały one w art. 207, art. 208 oraz art. 209 k.p.k., z kolei w art. 143, art. 147, art. 148 oraz art. 150 k.p.k. mowa jest o sposobie ich dokumentowania. W pierwszym spośród wymienionych tu przepisów wskazano, że „w razie potrzeby”, a zatem bez istnienia jakiegokolwiek dodatkowego warunku, można dokonać oględzin miejsca, osoby i rzeczy; drugi odnosi się wyłącznie do oględzin osoby, trzeci zaś do oględzin i otwarcia zwłok, które w odróżnieniu od oględzin miejsca, osoby i rzeczy, jeżeli zachodzi podejrzenie przestępnego spowodowania śmierci mają charakter obligatoryjny. Artykuł 207 k.p.k. to ogólny przepis dotyczący przeprowadzenia oględzin, który wskazuje, że ta czynność dowodowa ma charakter fakultatywny. Teza ta znajduje swoje odzwierciedlenie w orzecznictwie sądowym, w którym dominuje stanowisko, że przepis ten nie zawiera bezwzględnego nakazu, a jedynie uzależnia przeprowadzenie oględzin od zaistnienia takiej potrzeby¹¹. W § 1 tego przepisu nie określa się również przesłanek dopuszczalności oględzin. Kwestia ta pozostawiona została uznaniu organu procesowego, a czynność ta powinna zostać zrealizowana w razie potrzeby. Nie oznacza to jednak całkowitej dowolności. Kluczowe znaczenie dla podjęcia decyzji o przeprowadzeniu oględzin mają realia konkretnej sprawy, z całą pewnością oględziny należy przeprowadzić w tych wszystkich przypadkach, gdy istnieje chociażby jedynie uzasadnione domniemanie, że zachowanie przestępne pozostawiło ślady. O oględzinach mowa również w art. 308 § 1 k.p.k., który wskazuje, że: „W granicach koniecznych dla zabezpieczenia śladów i dowodów przestępstwa przed ich utratą, zniekształceniem lub zniszczeniem prokurator albo Policja może w każdej sprawie, w wypadkach niecierpiących zwłoki, jeszcze przed wydaniem postanowienia o wszczęciu śledztwa lub dochodzenia, przeprowadzić w niezbędnym zakresie

⁸ B. Hołyst, *Kryminalistyka*, Warszawa 2018, s. 198; M. Kulicki, *Wybrane zagadnienia techniki kryminalistycznej*, Toruń 1991, s. 146; K. Witkowska, *Oględziny, Aspekty procesowe i kryminalistyczne*, Warszawa 2013, s. 37.

⁹ Wyrok SN z 16.07.2009 r., V KK 20/09, LEX nr 519629; wyrok SO w Poznaniu z 17.12.2005 r., IV Ka 1095/15, LEX nr 1966610.

¹⁰ Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz.U. z 2024 r. poz. 37).

¹¹ Wyrok SA w Warszawie z 19.05.2021 r., II AKa 145/20, LEX nr 31197255; wyrok SA w Katowicach z 15.05.2008 r., II AKa 13/08, LEX nr 447031.

czynności procesowe, a zwłaszcza dokonać oględzin, w razie potrzeby z udziałem biegłego, przeszukania lub czynności wymienionych w art. 74 § 2 pkt 1 w stosunku do osoby podejrzanej, a także przedsięwziąć wobec niej inne niezbędne czynności, nie wyłączając pobrania krwi, włosów i wydzielin organizmu. Po dokonaniu tych czynności, w sprawach, w których prowadzenie śledztwa przez prokuratora jest obowiązkowe, prowadzący postępowanie przekazuje sprawę niezwłocznie prokuratorowi¹². Nie sposób nie wspomnieć, w tym miejscu, także o wytycznych KGP¹², gdzie w § 42 ust. 1 wskazano, że celem oględzin jest ujawnienie i zabezpieczenie śladów przestępstwa lub ich nośników oraz rzeczy (przedmiotów) mogących mieć związek z przestępstwem znajdujących się na miejscu zdarzenia, osobie lub rzeczach.

Nie ulega wątpliwości, że finalny rezultat oględzin w istotnym stopniu wpływa na planowanie innych czynności procesowych¹³, również tych jakie realizowane są przed wydaniem postanowienia o wszczęciu śledztwa lub dochodzenia. W szeregu postępowań karnych oględziny są wstępem do badań przeprowadzanych następnie przez biegłych. Oględziny są jedną z kluczowych czynności, od których zależy w znacznym stopniu finalny wynik postępowania karnego, w szczególności zaś wykrycie sprawcy przestępstwa i pociągnięcie go do odpowiedzialności karnej (art. 2 § 1 pkt 1 k.p.k.) oraz zapewnienie rozstrzygnięcia sprawy w rozsądnym terminie (art. 2 § 1 pkt 4 k.p.k.), a także realizacja celów postępowania przygotowawczego, w tym: ustalenie, czy został popełniony czyn zabroniony (art. 297 § 1 pkt 1 k.p.k.), wykrycie sprawcy (art. 297 § 1 pkt 2 k.p.k.), wszechstronne wyjaśnienie okoliczności sprawy, w tym ustalenie osób pokrzywdzonych oraz rozmiarów szkody (art. 297 § 1 pkt 4 k.p.k.), zebranie, zabezpieczenie i w niezbędnym zakresie utrwalenie dowodów dla sądu (art. 297 § 1 pkt 5 k.p.k.)¹⁴.

Biorąc pod uwagę kryterium przedmiotowe wyróżnić można cztery rodzaje oględzin:

- 1) miejsca;
- 2) osoby;
- 3) rzeczy;
- 4) zwłok.

Oględziny z reguły są czynnością niepowtarzalną, albowiem ich przedmiot zmienia się. Należy przeprowadzić je w sposób ciągły, jednakże zarówno doktrynie,

---

¹² Wytyczne nr 3 Komendanta Głównego Policji z dnia 30.08.2017 r. w sprawie wykonywania niektórych czynności dochodzeniowo-śledczych przez policjantów (Dz. Urz. KGP z 2017 r., poz. 59, ze zm.).

¹³ J. Babecka, *Wielokierunkowe oględziny jako ważne źródło informacji dowodowej*, [w:] *Problemy współczesnej kryminalistyki*, t. 3, E. Gruza, T. Tomaszewski (red.), Warszawa 2000, s. 9.

¹⁴ K. Juszka, *Perspektywa doskonalenia systemu wykrywalności sprawców przestępstw*, „Prokuratura i Prawo” 2009, nr 7-8, s. 220; K. Juszka, *Jakość czynności kryminalistycznych*, Lublin 2007, s. 20; T. Hanausek, *op. cit.*, s. 98.

jak i judykaturze nie są obce zasługujące na aprobatę stanowiska, że: „Niewątpliwie przeprowadzenie tej czynności dwufazowo, jako oględziny i reogłędziny następnego dnia, nie jest pożądane z procesowego i kryminalistycznego punktu widzenia, skoro powyższa czynność dowodowa w doktrynie przedmiotu określana jest jako niepowtarzalna, jednak takie procedowanie, mające wymiar praktyczny i uwzględniający zasady ekonomiki procesowej, nie jest sprzeczne z normą wyrażoną w przepisie art. 207 § 1 k.p.k., z którego wynika, iż dowód taki przeprowadza się «w razie potrzeby»¹⁵. Zasadą powinno być oczywiście przeprowadzenie oględzin jednorazowo i w sposób wyczerpujący. Błędem byłoby jednak odstąpienie od oględzin powtórnych w sytuacji, gdy ich przeprowadzenie doprowadzić może do ujawnienia i zabezpieczenia nowych śladów bądź dowodów rzeczowych, jakich nie ujawniono i nie zabezpieczono w trakcie oględzin pierwotnych, a informacje o takich śladach lub dowodach uzyskano w następstwie innych wykonanych w konkretnej sprawie czynności dowodowych, np. przesłuchania świadków przesłuchania podejrzanego, przeszukania, przeprowadzenia dowodów z zabezpieczonych w toku postępowania dokumentów (np. akt osobowych pracowników, dokumentacji technicznej dotyczącej eksploatacji maszyn lub pojazdów mających związek ze zdarzeniem wypadkowym), eksperymentu procesowego itp. W przypadku, gdy możliwe jest ponowne przeprowadzenie oględzin, ich przedmiot nie jest już taki sam jak oględzin pierwotnych¹⁶. Celem oględzin wtórnych jest sprawdzenie wiedzy jaka pozyskana została z pierwszych czynności procesowych i mają one charakter odtworzeniowy, ogólnoinformacyjny, kontrolny oraz najczęściej nie prowadzą do uzyskania dowodów przestępstwa. Sprowadzają się najczęściej do oceny oględzin przeprowadzonych na wcześniejszym etapie postępowania karnego¹⁷.

Odstąpienie od przeprowadzenia oględzin miejsca, a także rzeczy lub osoby stanowić powinno wyjątek w postępowaniu przygotowawczym, przedmiotem którego jest zdarzenie noszące cechy wypadku przy pracy i powinno być w każdym przypadku uzasadnione okolicznościami faktycznymi konkretnej sprawy. Podjęcie takiej decyzji musi zostać poprzedzone dokładnym przeanalizowaniem wszystkich materiałów jakie zgromadzono w trakcie postępowania przygotowawczego o tego typu zdarzenie, w szczególności w trakcie czynności dowodowych jakie przeprowadzone zostały w oparciu o art. 308 k.p.k.

Pamiętać należy, że oględziny powinny zostać zrealizowane w jak najkrótszym czasie od zaistnienia zdarzenia badanego w konkretnym postępowaniu, albowiem czasem nawet kilkugodzinna zwłoka, zwłaszcza w odniesieniu do oględzin miejsca,

¹⁵ Wyrok SA w Katowicach z 08.04.2009 r., II AKA 69/09, LEX nr 534004.

¹⁶ A. Taracha, *Wybrane zagadnienia kryminalistyczne i procesowe oględzin*, „Annales UMCS” 1988, nr 35, s. 361.

¹⁷ S. Waltoś, *Proces karny, Zarys systemu*, Kraków 2020, s. 414.

a w przypadku oględzin osoby nawet kilkuminutowa, skutkować może nieodwracalną utratą śladów zdarzenia i całkowitym zaprzepaszczeniem możliwości odtworzenia jego rzeczywistego przebiegu.

Jak wskazuje się w doktrynie oględziny pełnią funkcje: identyfikacyjną, organizacyjną, rekonstrukcyjną, wersyjną, typującą, weryfikacyjną, dowodową, rejestracyjną, kojarząco-reaktywującą oraz profilaktyczną¹⁸.

Oględziny, jako czynność kryminalistyczna, powinny być przeprowadzone przy uwzględnieniu następujących zasad:

- 1) zasady bezpośredniości – oględziny tak jak i ich dokumentacja w postaci protokołu oględzin, powinny być przeprowadzone na miejscu zdarzenia. Nie jest zatem dopuszczalne „odtworzenie” oględzin na podstawie ludzkiej pamięci, fotografii, nagrania obrazu, czy też szkiców;
- 2) zasady wszechstronności oraz dokładności – w myśl tej zasady prowadzący oględziny powinien szczegółowo, skrupulatnie i dokładnie ujawniać wszystkie ślady i okoliczności, w tym także tzw. okoliczności negatywne, a następnie dokładnie i jednoznacznie je opisać w protokole oraz odpowiednio zabezpieczyć w celu poddania ich dalszym badaniom, np. przez biegłych. Wszystkie działania w ramach oględzin powinny być przeprowadzone wielokierunkowo;
- 3) zasady obiektywizmu – prowadzący oględziny powinien utrzymywać, w sporządzonej dokumentacji, stan faktyczny w chwili oględzin, zgodnie z rzeczywistym stanem rzeczy, z wyłączeniem własnych domysłów, czy też wniosków¹⁹. Wersje dotyczące przebiegu badanego w konkretnym postępowaniu zdarzenia powinny być tworzone na bieżąco w oparciu o uzyskiwane w ramach postępu w zakresie gromadzenia materiału dowodowego informacje;
- 4) zasady planowości – czynności oględzinowe powinny być przeprowadzane w sposób zaplanowany, szczegółowy i składny. Prowadzący oględziny powinien wiedzieć, co na miejscu zdarzenia będzie wykonywane i w jakiej kolejności. Planowość działań pozwala uniknąć chaosu i wielokrotnego powtarzania tych samych czynności;
- 5) zasady indywidualności – to wymóg indywidualnego podejścia do każdego obiektu oględzin. Praktyka dowodzi, że każde zdarzenie wypadkowe jest inne,

---

¹⁸ V. Kwiatkowska-Wójcikiewicz, [w:] M. Kulicki, V. Kwiatkowska-Wójcikiewicz, L. Stępka, *Kryminalistyka, Wybrane zagadnienia teorii i praktyki śledczo-sądowej*, op. cit., s. 113-114.

¹⁹ Jak wskazano w § 45 ust. 2 wytycznych KGP: „W toku oględzin dokumentuje się w protokole zastany stan miejsca, osoby lub rzeczy (przedmiotu), opisując umiejscowienie ujawnionych śladów przestępstwa, ich nośników oraz rzeczy (przedmiotów) mogących mieć związek z przestępstwem. Ujawnione ślady przestępstwa, ich nośniki oraz rzeczy (przedmioty) oznacza się kolejno numerami od 1, stosując cyfry arabskie. W przypadku śladów przestępstwa ujawnionych i zabezpieczonych przy pomocy odpowiedniej techniki kryminalistycznej z rzeczy (przedmiotu) będącej ich nośnikiem, wprowadza się oznaczenie tych śladów jako numer zabezpieczonego nośnika oraz kolejną wielką literę alfabetu łacińskiego rozpoczynając od A (np. 2A)”.

choć z pozoru wydaje się być podobne. Z tego też powodu przyjęte ogólne algorytmy postępowania należy dostosować do indywidualnych właściwości miejsca oględzin konkretnego zdarzenia;

- 6) zasady szybkości – co oznacza, że oględziny miejsca zdarzenia powinny zostać przeprowadzone niezwłocznie po jego zgłoszeniu. Zwłoka powoduje niejednokrotnie nieodwracalne skutki w postaci zniszczenia lub zatarcia śladów zdarzenia. Zasadą, od której nie ma odstępstwa jest to, że oględziny odbywają się zawsze na miejscu zdarzenia, nawet jeśli panują niekorzystne warunki atmosferyczne i trwają tak długo, aż wszystkie ślady zostaną ujawnione i zabezpieczone. Jak wskazuje się w doktrynie: „Niezwłoczność działań jest ważna w następujących okresach: a) od przyjęcia zawiadomienia do zabezpieczenia miejsca zdarzenia, b) od zabezpieczenia miejsca zdarzenia do przybycia na miejsce zdarzenia, c) od przybycia na miejsce zdarzenia do rozpoczęcia oględzin”²⁰;
- 7) zasady pisemności – to nakaz, aby prowadzący oględziny utrwalił ich przebieg w protokole oględzin i innych dokumentach pomocniczych. Nie stoi na przeszkodzie udokumentowaniu oględzin w formie fotografii, szkicu oraz nagrania obrazu lub dźwięku;
- 8) zasady jednoosobowego kierownictwa – oględziny powinny być kierowane przez jedną osobę, która odpowiada za organizację, sprawność działania, komunikację, koordynację. Osoba ta, w przypadku wypadków o jakich mowa w art. 3 ust. 4, 5 i 6 u.w.²¹, najczęściej prokurator, ponosi odpowiedzialność za finalny efekt oględzin;
- 9) zasady przestrzegania zasad bezpieczeństwa i higieny pracy – eliminuje zagrożenia niebezpieczne dla życia i zdrowia człowieka na obszarze oględzin lub w trakcie wykonywania tej czynności.

Problematykę sposobu dokumentowania przebiegu oględzin reguluje art. 143 § 1 pkt 3 k.p.k., który stanowi, że: „Spisania protokołu wymagają: dokonanie oględzin”, art. 147 § 1 k.p.k., zgodnie z brzmieniem którego: „Przebieg czynności protokolowanych może być utrwalony ponadto za pomocą urządzenia rejestrującego obraz lub dźwięk, o czym należy przed uruchomieniem urządzenia uprzedzić osoby uczestniczące w czynności”, a także art. 205 § 1 k.p.k., zgodnie z którym: „Jeżeli dokonanie oględzin, przesłuchania przy użyciu urządzeń technicznych umożliwiających przeprowadzenie tej czynności na odległość, eksperymentu, ekspertyzy, zatrzymania rzeczy lub przeszukania wymaga czynności technicznych,

---

²⁰ G. Kędzierska, *Oględziny*, [w:] *Kryminalistyka. Wybrane zagadnienia techniki*, G. Kędzierska, W. Kędzierski (red.), Szczytno 2011, s. 403.

²¹ Ustawa z dnia 30 października 2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (Dz.U. z 2022 r. poz. 2189).

a w szczególności takich jak wykonanie pomiarów, obliczeń, zdjęć, utrwalenia śladów, można do udziału w nich wezwać specjalistów”. Z kolei art. 148 k.p.k. wskazuje, jakie dane muszą zostać zamieszczone w protokole oględzin. Zgodnie z jego treścią protokół powinien zawierać oznaczenie czynności, jej czasu i miejsca oraz osób w niej uczestniczących, przebieg czynności oraz oświadczenia i wnioski jej uczestników, wydane w toku czynności postanowienia i zarządzenia, a jeżeli postanowienie lub zarządzenie sporządzono osobno wzmiankę o jego wydaniu, w miarę potrzeby stwierdzenie innych okoliczności dotyczących przebiegu czynności. Mając na uwadze brzmienie przytoczonych tu przepisów proceduralnych z procesowego punktu widzenia sporządzenie tzw. dokumentacji technicznej z oględzin nie jest obligatoryjne, a w przypadku sięgnięcia po ten sposób udokumentowania tej czynności dowodowej sporządzenie protokołu jest w dalszym ciągu obligatoryjne. Nie sposób jednak, w takim przypadku, tracić z pola widzenia art. 147 § 3 k.p.k., który wskazuje, że w przypadku rejestrowania przebiegu czynności za pomocą urządzeń technicznych protokół można ograniczyć do zapisu najbardziej istotnych oświadczeń osób jakie biorą w niej udział. W takim przypadku tablice poglądowe z fotografiami, szkice oraz zapisy nagrań stanowią załącznik do protokołu oględzin. W interesującym nas przypadku, a zatem oględzin miejsc zdarzeń noszących cechy wypadków przy pracy forsować należy dokumentowanie oględzin za pomocą urządzeń rejestrujących obraz, co będzie miało na dalszym etapie postępowania kluczowe znaczenie dla odtworzenia przebiegu badanego w konkretnym postępowaniu wypadku, w szczególności stanowić będzie materiał poglądowy dla biegłego wypowiadającego się w przedmiocie sposobu i okoliczności jego zaistnienia. Odnosząc się do przepisów normujących dokumentowanie oględzin nie sposób pominąć zarządzenia KGP, gdzie wskazano, że: „Z oględzin sporządza się protokół oraz w miarę potrzeby odpowiednią dokumentację techniczną i niezbędną dokumentację dodatkową.” (§ 45 ust. 1). Dokumentację techniczną stanowią, jak wskazuje § 45 ust. 9 zarządzenia KGP szkice (ogólne, szczegółowe i specjalne) uwzględniające najistotniejsze dane, zdjęcia (ogólnoinformacyjne, sytuacyjne i szczegółowe) przedstawiające miejsce, osobę lub rzecz poddane oględzinom oraz ujawnione ślady przestępstwa ich nośniki lub rzeczy, nośniki zawierające nagrania zapisu obrazu lub dźwięku, a także dokumentacja wykonana przy zastosowaniu urządzeń rejestrujących przestrzeń miejsca zdarzenia lub wykonujących pomiary. O rodzaju dokumentacji technicznej sporządzanej podczas oględzin decyduje policjant albo prokurator dokonujący oględzin.

Konieczność udokumentowania przebiegu oględzin w formie protokołu wynika z faktu, że mają one charakter niepowtarzalny, a ich odtworzenie w toku dalszego postępowania w sposób pełny oraz zgodny z faktycznym ich przebiegiem nie

jest możliwe. Celem sporządzenia takiego dokumentu jest utrwalenie dowodu dla dalszych czynności podejmowanych w toku postępowania karnego. Jak wskazuje się w judykaturze: „Protokół jest formą dokumentowania czynności procesowych i jej wiernym utrwaleniem. O ile nie wniesiono do niego zastrzeżeń w trakcie jego sporządzania i został podpisany, stanowi wiarygodne źródło informacji o przebiegu protokołowanych czynności.”²². Istotnym mankamentem w zakresie protokołowego dokumentowania oględzin jest jakość tych dokumentów procesowych. Zdarza się bowiem, że dokument ten zostaje opracowany wyłącznie dlatego, że wymagają tego względy formalne, a przy jego sporządzaniu zapomina się, że w oparciu o treść protokołu ustalane będą na dalszym etapie postępowania istotne dla jego finalnego wyniku okoliczności. Bardzo często protokoły oględzin sporządzane są pismem ręcznym, wskutek czego są w dużej mierze nieczytelne, w całości lub w części. Pomija się niejednokrotnie przy ich tworzeniu wszelkie zmiany jakie zaszły w trakcie wykonywania czynności jaką są oględziny. Jeżeli zatem na miejscu dokonywania czynności, czy też rzeczy jaka poddawana jest oględzinom, bądź też na zwłokach, które poddane są oględzinom, w przypadku śmiertelnego wypadku przy pracy pojawią się dodatkowe ślady, np. wskutek zmiany warunków atmosferycznych, działań podejmowanych przez członków grupy oględzinowej lub innych osób, fakt ten należy szczegółowo odnotować w treści protokołu. Zdarza się, że protokół nie zostaje podpisany przez wszystkie osoby jakie uczestniczyły w oględzinach. Jest to istotny brak formalny. Protokół uzyskuje pełną wartość procesową jako dokument dopiero po złożeniu na nim wymaganych podpisów, a jak wskazuje się w orzecznictwie niepodpisanie tego dokumentu przez chociażby jedną z uczestniczących w oględzinach osób powoduje niedopuszczalność odczytania takiego protokołu na rozprawie, w następstwie czego okoliczności w nim stwierdzone nie mogą stanowić podstawy rozstrzygnięcia²³. Każdy protokół powinien odzwierciedlać rzeczywisty przebieg protokołowanej czynności. Do wyeliminowania wskazanego powyżej uchybienia, przystępując do sporządzenia protokołu z oględzin, należy przestrzegać następujących zasad:

- 1) protokół sporządza się na miejscu oględzin (może być następnie przepisany i stanowić brudnopis, w takim wypadku musi zostać dołączony wraz z oryginałem do akt postępowania);
- 2) miejsce zdarzenia wypadkowego jakie poddawane jest oględzinom, przedmioty, rzeczy oraz ślady opisuje się w takim stanie, w jakim je zastano w czasie oględzin;

---

²² Postanowienie SN z 19 czerwca 2008 r., II KZ 27/08, LEX nr 435327.

²³ Wyrok SA w Lublinie z 11 maja 2004 r., II AKa 101/04, LEX nr 138567.

- 3) w treści protokołu należy używać ujednoliconego nazewnictwa, unikać używania wyrazów wieloznacznych lub niezrozumiałych;
- 4) w razie zastosowania urządzeń rejestrujących przestrzeń miejsca zdarzenia lub wykonujących pomiary, w protokole trzeba zamieścić wzmiankę o odstąpieniu od wymiarowania;
- 5) w protokole nie wolno zamieszczać wniosków lub przypuszczeń innych niż właściwe dla opinii biegłego;
- 6) protokół należy sporządzać pismem czytelnym, wykonywane podczas oględzin czynności opisywać przyjmując formę nieosobową dokonaną, a stan miejsca poddanego oględzinom określać w czasie terażniejszym;
- 7) wszystkie pola protokołu muszą być wypełnione lub zakreślone²⁴.

Protokół oględzin składa się z trzech części: wstępnej, opisowej oraz końcowej. W części wstępnej protokołu powinny zostać zawarte następujące informacje: oznaczenie rodzaju oględzin (miejsca, osoby, rzeczy), czas i miejsce sporządzenia protokołu, funkcje oraz imiona i nazwiska prowadzących oględziny, imiona, nazwiska oraz funkcje osób uczestniczących w oględzinach ze wskazaniem charakteru ich obecności (np. biegli, specjaliści), dane identyfikujące pokrzywdzonego w następstwie zdarzenia jakie jest przedmiotem postępowania oraz wskazanie daty i godziny zaistnienia zdarzenia, którego oględziny dotyczą. W części opisowej protokołu oględzin powinny być natomiast zawarte informacje dotyczące sytuacji jaka została zastana przez dokonujących oględziny bezpośrednio po przystąpieniu do wykonywania tej czynności dowodowej, w tym w szczególności: opis warunków w jakich oględziny są przeprowadzane (warunki pogodowe: słonecznie, opady – deszcz, śnieg, grad, zachmurzenie – niewielkie, całkowite, temperatura, oświetlenie – naturalne, sztuczne), opis miejsca zdarzenia i terenu jaki je otacza, stan maszyn, urządzeń, materiałów wyposażenia jakie mają związek z badanym zdarzeniem, opis sposobu zabezpieczenia materiału dowodowego dla dalszych badań specjalistycznych. Ponadto, w przypadku zdarzeń wypadkowych, w tej części protokołu oględzin miejsca należy wskazać także następujące kwestie: opis warunków środowiska pracy ze wskazaniem m. in. temperatury, oświetlenia, zapylenia, hałasu i innych istotnych czynników środowiska pracy, opisać stan instalacji elektrycznej lub gazowej, o ile ta miała związek ze zdarzeniem wypadkowym, wymienić osoby uczestniczące w zdarzeniu wypadkowym, ich funkcje oraz stanowiska jakie zajmowali w momencie zaistnienia zdarzenia, a także wskazać miejsca, w jakich osoby te znajdowały się w chwili zaistnienia wypadku. W tej części protokołu oględzin miejsca zdarzenia wypadkowego uwzględnić należy również m.in. stopień

---

²⁴ B. Holyts, *Kryminalistyka...*, s. 456-457; § 45 ust. 7 wytycznych KGP.

spełnienia wymagań bhp przez miejsce w jakim doszło do wypadku, w tym sposób umieszczenia tablic informujących o strefie niebezpiecznej, a także instrukcji stanowiskowych oraz instrukcji bhp, a w przypadku zdarzeń wypadkowych do jakich doszło w trakcie wykonywania prac ziemnych – długość, szerokość, głębokość wykopu, a także sposób zabezpieczenia ścian wykopu oraz sposób składowania urobku, w przypadku wypadku przy pracy jaki miał miejsce na rusztowaniu odległość rusztowania od ścian budynku, a także stan rusztowania, w szczególności czy były na nim zamontowane drabinki wejściowe na pomost roboczy. W części opisowej protokołu oględzin powinno się również wskazać na ewentualny brak śladów, które według naturalnego przebiegu zjawiska powinny znajdować się na miejscu zdarzenia. Jak zaakcentował B. Hołyst: „sporządzony w części opisowej protokołu oględzin «opis» powinien w sposób zwięzły, logiczny oraz poprawny pod względem językowym i ortograficznym przedstawiać miejsce zdarzenia oraz ustalone fakty i zabezpieczone dowody. Dla czytelności zamieszczonego w protokole opisu konieczne jest stosowanie odsyłaczy do materiałów ilustracyjnych, czyli szkiców, zdjęć fotograficznych, czy fragmentów nagrań filmowych.”²⁵. W części końcowej protokołu oględzin powinny znaleźć się informacje dotyczące zabezpieczenia miejsca, spostrzeżeń wykonujących tę czynność dowodową, wykaz zabezpieczonych śladów i przedmiotów, wykaz sporządzonych szkiców i zdjęć fotograficznych oraz ich liczba, a także dane o ewentualnym utrwaleniu obrazu oględzin, omówienie dokonanych w treści protokołu skreśleń, poprawek i uzupełnień (tzw. korekta), podpisy osób jakie przeprowadzały oględziny oraz osób w nich uczestniczących.

Istotnym materiałem dowodowym jaki może zostać z powodzeniem wykorzystany na dalszym etapie postępowania karnego, przedmiotem którego jest zdarzenie wypadkowe jest sporządzana w trakcie oględzin dokumentacja techniczna, w postaci fotografii oraz szkiców, a także nagrań obrazu.

Zastosowanie techniki fotograficznej pozwala na utrwalenie istniejącego w momencie przeprowadzania oględzin stanu miejsca zdarzenia, maszyn, urządzeń, narzędzi, a także śladów, które ze względu na towarzyszące wypadkowi przy pracy okoliczności stają się przedmiotem zainteresowania przeprowadzających oględziny. Dzięki fotografii istnieje możliwość pełnej informacji tak w sensie ilościowym, a także jakościowym. Fotografia dokumentacyjna odgrywa kluczową rolę w oględzinach miejsca wypadku przy pracy, stanowiąc po zakończeniu tej czynności, w toku dalszego postępowania, nośnik informacji, jaki wykorzystywany jest w dalszej pracy organów procesowych, a także ważny środek dowodowy przedstawiony

---

²⁵ B. Hołyst, *Kryminalistyka...*, s. 458.

w formie materiału ilustracyjnego²⁶. Na miejscu wypadku przy pracy można wykonać następujące rodzaje zdjęć:

- 1) orientacyjne (nazywane również ogólnoorientacyjnymi, ogólnymi), których celem jest utrwalenie położenia i wyglądu miejsca zdarzenia oraz jego otoczenia. Powinny one zapewnić późniejszemu obserwatorowi zorientowanie się w obszarze, na którym zaistniało zdarzenie, z tego też powodu istotne jest, by na fotografii tego rodzaju ujęto punkty orientacyjne;
- 2) sytuacyjne, które wykonuje się w celu przedstawienia możliwie pełnego obrazu zaistniałej sytuacji na miejscu zdarzenia poprzez utrwalenie ujawnionych śladów oraz przedmiotów, ich wzajemnego usytuowania oraz obrazu podłoża, na którym występują. Wykonanie tego rodzaju zdjęć wymaga uprzedniego oznaczenia wszelkich ujawnionych śladów i przedmiotów numerkami oraz strzałkami. Zdjęcia tego rodzaju pełnią funkcję kontrolną w stosunku do zapisu jaki zawarty jest w protokole, z tego też powodu celowe jest ich wykonanie przy zastosowaniu techniki metrycznej lub streoskopowej. Pozwala to na uzyskanie danych dotyczących wymiarów, kształtów i wzajemnego usytuowania śladów oraz przedmiotów;
- 3) fragmentaryczne – celem wykonania tego rodzaju zdjęć jest utrwalenie wyglądu istotnych elementów miejsca zdarzenia, takich, jak np. miejsce ujawnienia zwłok pokrzywdzonego, wyglądu pojazdów, maszyn, urządzeń technicznych, czy też kompleksowo występujących śladów. Przy wykonywaniu tego rodzaju zdjęć ujawnione ślady i przedmioty powinny być oznaczone, np. numerkami lub strzałkami, a w celu utrwalenia ich wymiarów lub wzajemnego usytuowania wykorzystać należy np. taśmy miernicze, przymiary (skalówki);
- 4) szczegółowe – to zdjęcia poszczególnych ujawnionych śladów i przedmiotów, a ich celem jest utrwalenie ich wyglądu dla późniejszych badań identyfikacyjnych. Zdjęcia tego rodzaju powinny być wykonywane przed przystąpieniem do zabezpieczenia śladów innymi metodami, jakie powodują ingerencję w strukturę śladu oraz jego podłoże. Dzięki temu na zdjęciach szczegółowych zostaje utrwalony ślad lub przedmiot o pierwotnym wyglądzie²⁷.

W fotografii jaką wykonuje się w trakcie postępowania przygotowawczego nie stosuje się retuszu (obróbki komputerowej), unika się zniekształceń perspektywicznych, dąży do wiernego utrwalenia wyglądu miejsca lub rzeczy jakie zostały poddane oględzinom. Fotografie jakie wykonane zostały w trakcie oględzin załączane

---

²⁶ R. Maliński, *Dokumentowanie techniczne przebiegu i wyników czynności dowodowych*, [w:] W. Kędziński (red.), *Technika kryminalistyczna*, t. I, Szczytno 2002, s. 121.

²⁷ B. Hołyst, *Kryminalistyka*, *op. cit.*, s. 471-473.

są do akt postępowania przygotowawczego w różnej formie. Materiał zdjęciowy może występować w dokumentacji procesowej w następujących formach:

- 1) tablice poglądowe – zdjęcia w tym przypadku są naklejane na kolejne strony według logicznego porządku, należy je następnie ponumerować i opisać. Dokonując opisu zdjęć pamiętać należy, że powinien on być krótki i nie może zawierać żadnych sugestii lub wniosków. Tablica taka powinna być zaopatrzona w nagłówek, w którym należy wskazać dane, które będą określać do jakiego protokołu oględzin zdjęcia fotograficzne stanowią załącznik, a także datę i miejsca wykonania. Ponadto należy zamieścić w jej treści informacje dotyczące użytego do jej wykonania sprzętu fotograficznego oraz wykorzystanych materiałów fotograficznych, a także dane osoby wykonującej;
- 2) zdjęcia zbindowane – są prostą w wykonaniu prezentacją odbitek fotograficznych, które uprzednio złożono w odpowiedniej kolejności;
- 3) tzw. koperty bezpieczne – a zatem umieszczenie zdjęć lub płyt, bądź pendriva z nagraniem zdjęć w foliowych lub papierowych kopertach;
- 4) karty albumowe – czyli ogólnie dostępna galanteria fotograficzna, która może posłużyć do sporządzenia materiału poglądowego pod warunkiem, że będzie zagwarantowana autentyczność i kompletność materiału jaki będzie w nim zawarty;
- 5) wydruki komputerowe – obejmujące materiał ilustracyjny na wydruku komputerowym. Dodatkową zaletą tej formy jest możliwość wprowadzenia numeracji, opisu zdjęć oraz opisu informacyjnego, a także krótki czas wykonania²⁸.

Bez względu na rodzaj zastosowanej w konkretnym postępowaniu formy udokumentowania przebiegu oględzin dokumentacja fotograficzna stanowi:

- 1) ilustrację miejsca zdarzenia (jest nośnikiem dodatkowych informacji o samym miejscu i sytuacji na nim zastanej);
- 2) uzupełnienie protokołu oględzin;
- 3) cenny materiał poglądowy, w szczególności dla osób, które nie miały kontaktu z miejscem zdarzenia²⁹.

Pierwsze fotografie powinny zostać wykonane w fazie statycznej oględzin, jeszcze przed wejściem grupy oględzinowej na miejsce zdarzenia. W tej fazie oględzin ich miejsce powinno zostać uwiecznione w niezmiennym stanie, a przy sporządzaniu fotografii nie używa się wówczas oznaczeń śladów oraz skali metrycznej.

W praktyce nie przywiązuje się właściwej wagi do prawidłowego sporządzania dokumentacji fotograficznej. W szeregu przypadków nie sposób oprzeć się wrażeniu, że dokumentacja ta została sporządzona *pro forma*, a technik kryminalistyki

²⁸ R. Maliński, *Dokumentowanie techniczne przebiegu i wyników czynności dowodowych*, op. cit., s. 143-144.

²⁹ M. Kaczmarek, *Kryminalistyczne badanie miejsca zdarzenia w teorii i praktyce*, Piła 2011, s. 58.

ograniczył się do wykonania jedynie kilku zdjęć by mogły zostać dołączone do protokołu oględzin, nie zastanawiając się co i w jaki sposób powinien udokumentować³⁰. W interesującym nas przypadku, a zatem oględzin miejsca wypadku przy pracy nierzadko o wiele większą rolę w unaocznieniu sytuacji zastanej na miejscu zdarzenia odgrywa dokumentacja fotograficzna sporządzona przez zespół powypadkowy w ramach postępowania powypadkowego, czy inspektora pracy prowadzącego u pracodawcy, u którego miał miejsce wypadek przy pracy postępowanie kontrolne. Bardzo często dokumentacja fotograficzna wykonywana jest metodą kompletnie subiektywną, utrwalane są elementy, jakie prowadzący oględziny z góry uznał za istotne, co należy kategorycznie zanegować, albowiem na wstępnym etapie postępowania, kiedy dokonuje się oględzin miejsca zdarzenia niezwykle rzadko daje się ustalić kategorycznie, które okoliczności są istotne dla rozstrzygnięcia sprawy. Postulować zatem należy utrwalenie na zdjęciach jak największej ilości szczegółów, także tych, które na pierwszy rzut oka mogą mieć iluzoryczny wpływ na rozstrzygnięcie sprawy. Nadmienić również należy, że nie są odosobnione przypadki, gdzie mimo wykonania, w trakcie oględzin, szeregu zdjęć dokumentacja ta nie zostaje w ogóle dołączona do akt postępowania lub też zostaje do niego dołączona po upływie niejednokrotnie znacznego czasu od przeprowadzenia oględzin. Zdarza się również, że płyta lub pendrive, na których zapisana została dokumentacja fotograficzna z oględzin miejsca zdarzenia zostają umieszczone w aktach postępowania w zwykłej kopercie, co rodzi ryzyko ich zniszczenia i bezpowrotnej utraty znajdujących się na tych nośnikach zapisów.

Niebagatelne znaczenie w postępowaniu karnym, przedmiotem którego jest wypadek przy pracy odgrywa szkic. Sporządzenie szkicu miejsca wypadku przy pracy jawi się jako konieczne w sytuacjach, gdy zachodzi konieczność odtworzenia położenia np. pojazdów lub budynku, rozmieszczenia instalacji elektrycznej, gazowej, wodociągowej, wentylacji, usytuowania maszyny i pozycji pokrzywdzonego lub innego pracownika, który swoim zachowaniem przyczynił się do zaistnienia zdarzenia jakie badane jest w konkretnym postępowaniu. Szkic powinien być zatem sporządzony:

- 1) jeśli potrzebne są dokładne wymiary określonego miejsca, przedmiotów lub śladów;
- 2) jeśli za pomocą opisu słownego i zdjęć nie można w przejrzysty sposób przedstawić sytuacji zastanej na miejscu zdarzenia.

Szkic powinien zostać sporządzony z wysoką precyzją, w sposób zrozumiały i czytelny dla wszystkich, nawet dla osób nieposiadających kwalifikacji w danej

---

³⁰ M. Calkiewicz, *Oględziny zwłok i miejsca ich znalezienia*, Warszawa 2019, s. 50.

dziejnie. Przed przystąpieniem do sporządzania szkicu należy dokładnie zapoznać się z miejscem zdarzenia. Poznanie tego miejsca (w trakcie części wstępnej oględzin) pozwala na ustalenie:

- 1) jaki obszar oględzin powinien zostać uwzględniony na szkicu, a musi pokrywać się on z miejscem poddanym oględzinom;
- 2) jakie elementy są szczególnie ważne, a więc na co należy zwrócić uwagę osób czytających protokół oględzin i oglądających szkic;
- 3) jaki rodzaj szkicu i w jakim rzucie trzeba sporządzić szkic, aby optymalnie zilustrować protokół oględzin³¹.

Podstawą wykonania szkiców są szczegółowe pomiary wykonane przez technika kryminalistyki w trakcie oględzin. Szkice miejsca zdarzenia podzielić można na: ogólnorientacyjne, szczegółowe, fragmentaryczne (zwane też specjalnymi lub wycinkowymi). Wyróżnić można nadto szkice pomieszczeń oraz przestrzeni otwartej³². Szkic ogólnoinformacyjny sporządzany jest w celu przedstawienia usytuowania miejsca zdarzenia na tle większego terenu. Przy jego sporządzaniu pomija się drobne szczegóły, które zmniejszają jego przejrzystość. Przy tego rodzaju szkicach stosować należy skalę 1:500, 1:200, 1:100. Celem szkicu szczegółowego natomiast jest przedstawienie ściśle określonego miejsca oględzin. W takim szkicu obrazuje się szczegóły miejsca, z uwzględnieniem wzajemnego położenia śladów i przedmiotów jakie znajdują się na miejscu poddanym oględzinom. Szkice tego rodzaju sporządza się w skali 1:50, 1:25, 1:10. Szkic specjalny sporządza się wyjątkowo, gdy konieczne jest pokazanie poszczególnych fragmentów lub śladów na miejscu oględzin. Celem tego szkicu jest pomoc w rozstrzygnięciu specjalnych zagadnień powstałych w trakcie oględzin, np. rozmieszczenia plam krwi na przedmiocie. Szkice te rysuje się w skalach bardzo małych, naturalnych lub powiększonych, np. 1:10, 1:5, 1:2, 1:1, 2:1, 5:1, 10:1. Niejednokrotnie, z uwagi na rodzaj miejsca zdarzenia oraz okoliczności jego zaistnienia koniecznym będzie wykonanie kilku szkiców szczegółowych. Niezależnie od rodzaju szkic może zostać wykonany w rzucie poziomym, pionowym lub krzyżowym. Rodzaj szkicu jest uzależniony od wielu czynników, w tym rodzaju zdarzenia, jego wyglądu, przedmiotów, obiektów i pomieszczeń jakie uwidocznic należy w jego treści³³. Szkic należy wykonać środkiem piszącym, trudno usuwalnym w celu zabezpieczenia go przed nanieśieniem w jego treści zmian przez osoby trzecie. Utrwalone na szkicu obiekty, ślady oraz przedmioty należy oznaczyć odpowiednimi znakami topograficznymi, symbolami liczbowymi lub literowymi, które należy następnie opisać w legendzie.

³¹ M. Kaczmarek, *op. cit.*, s. 59.

³² B. Hołyst, *op. cit.*, s. 477.

³³ B. Hołyst, *op. cit.*, s. 478.

Na szkicu należy również oznaczyć północ, która wyznaczona powinna zostać za pomocą busoli lub kompasu, a nie intuicyjnie. Istotnym mankamentem szkiców jest ich niestaranne wykonanie, wskutek czego nie odzwierciedlają one rzeczywistych odległości, a jedynie orientacyjne położenie przedmiotów względem siebie. Zdarzają się niestety szkice sporządzone bez linijki, jak i szkice, w których pominięto opis. Bardzo dobrą praktyką jest sporządzenie w oparciu o plan sporządzony odręcznie na miejscu zdarzenia szkicu komputerowego, który zazwyczaj jest bardzo czytelny i staranny. Postulować należy przyjęcie takiej właśnie metody sporządzania szkiców. W takim przypadku do akt załączyć należy obok szkicu wykonanego komputerowo również odręczny plan jaki stanowił podstawę jego wykonania, który sporządzony został na miejscu zdarzenia w trakcie jego oględzin.

Jednym z najlepszych sposobów dokumentowania oględzin miejsca zdarzenia wypadkowego jest wykorzystanie urządzeń do utrwalania obrazu. Praktyka taka należy niestety do rzadkości, mimo że film stanowi o wiele bardziej praktyczną formę dokumentowania tej czynności niż zdjęcia. Jest to forma pomocnicza utrwalenia, która nie może zastąpić protokołu. Przesądza o tym treść art. 147 § 1 k.p.k., w którym posłużono się wyrażeniem „ponadto”, co wskazuje, że decydujące znaczenie ma treść protokołu pisemnego³⁴. Rację ma R. Maliński twierdząc, że: „Niewątpliwą zaletą sięgnięcia po ten sposób dokumentacji oględzin jest możliwość utrwalenia procesów dynamicznych, stanów w jakich znajdowały się w danej chwili osoby i przedmioty, ich cech charakterystycznych, właściwości ruchu, przemieszczenia się obiektów w czasie, a więc tych elementów, które z punktu widzenia czynności oględzinowych są niezwykle istotne dla ustalenia co było przyczyną zaistnienia zdarzenia oraz jak ono przebiegało.”³⁵. Zapis oględzin przy użyciu urządzeń do utrwalania obrazu w toku czynności oględzinowych wykonywany jest w celu:

- 1) utrwalenia istniejących na miejscu zdarzenia sytuacji;
- 2) utrwalenia przebiegu czynności oględzinowych;
- 3) utrwalenia poszczególnych fragmentów miejsca zdarzenia wypadkowego, usuwania śladów, maszyn, urządzeń, osób mających związek ze zdarzeniem lub będących jego świadkami.

Zapisiowi obrazu oględzin towarzyszyć powinien dźwięk, który jest słownym komentarzem objaśniającym przebieg poszczególnych czynności jakie podejmowane są w trakcie oględzin. Sięgając po tę technikę dokumentowania oględzin pamiętać należy, że opis słowny powinien odpowiadać opisowi jaki zawarty jest w protokole oględzin, następstwem czego jest konieczność synchronizacji zapisu

³⁴ Wyrok SA w Krakowie z 02.07.2015 r., II AKa 108/15, LEX nr 1956625.

³⁵ R. Maliński, *Fotografia kryminalistyczna*, [w:] W. Kędziński (red.), *Technika kryminalistyczna*, t. I, Szczytno 1993, s. 58.

z czasem prowadzonych oględzin. Nagranie pozwala na utrwalenie całości miejsca zdarzenia w sposób o wiele bardziej obiektywny niż dokumentacja fotograficzna. Siłą rzeczy obejmuje większą niż w przypadku zdjęć powierzchnię. Odtworzenie filmu daje możliwość szybkiego i łatwego poznania stosunków między przedmiotami jakie znajdowały się na miejscu zdarzenia wypadkowego, a niejednokrotnie pozwala *post factum* zaobserwować zjawiska lub przedmioty, do jakich członkowie grupy oględziniowej nie przywiązywali należytej wagi w trakcie dokonywania oględzin³⁶.

W przypadku zdarzeń wypadkowych, w szczególności tych noszących znamiona katastrof, idealnym sposobem dokumentowania przebiegu oględzin miejsca zdarzenia jest wykorzystanie kamery sferycznej lub skanera 3D. Wykorzystanie tych urządzeń pozwala na stosunkowo szybkie pozyskanie danych o miejscu zdarzenia wypadkowego, na wirtualną trójwymiarową „podróż” po tym miejscu. Skanowanie laserowe 3D stosowane jest obecnie głównie w takich dziedzinach jak: budownictwo, architektura, geodezja czy archeologia. Z coraz większym powodzeniem technologia ta zaczyna być wykorzystywana również w kryminalistyce. Zapis uzyskany w następstwie użycia wskazanych tu urządzeń pozwala na bardzo dokładne zapoznanie się z miejscem zdarzenia z różnych perspektyw bez potrzeby wykonywania dużej ilości tradycyjnych zdjęć³⁷. Dzięki tego typu urządzeniom możliwe jest dokonywanie pomiarów na każdym etapie postępowania. Niezwykle trafnie do tego sposobu dokumentowania przebiegu oględzin miejsca zdarzenia odniósł się D. Kowbuza wskazując, że: „jest to bardzo istotny aspekt dla śledczych, ponieważ mogą oni uchwycić dokładne położenie materiału dowodowego, zrekonstruować miejsce przestępstwa oraz odtworzyć okoliczności, które doprowadziły do zdarzenia. Skutkiem tych czynności jest kompleksowe dochodzenie, przekraczające możliwości tradycyjnych narzędzi kryminalistycznych albo fachowości ludzi zatrudnionych do zarejestrowania tej sceny”³⁸. Nieocenionym produktem pośrednim wykorzystania skanera 3D, będącym materiałem pogładowym oraz badawczym, są animacje wideo, a także możliwość zrekonstruowania widoku terenu zajścia z pozycji świadka lub sprawcy. Użycie technik pomiaru oraz obrazowania 3D pozwala istotnie ograniczyć bądź uniknąć ingerencji czynnika ludzkiego w rzeczowy materiał dowodowy, zachowując przy tym jego właściwości.

Nie sposób nie wspomnieć w tym miejscu, że ślady oraz dowody rzeczowe, które ujawniono i zabezpieczono na miejscu zdarzenia pod względem

---

³⁶ M. Calkiewicz, *op. cit.*, s. 52.

³⁷ *Ibidem*, s. 54.

³⁸ D. Kowbuza, *How 3D scanning rebuilds crime scenes for courtrooms?*, Gim International, 2020, s. 1, www.gim-international.com/content/article/how-3d-scanning-rebuilds-crime-scenes-for-courtrooms (dostęp 25.03.2023).

formalno-procesowym muszą zostać zaopatrzone w tzw. metryczkę śladu. Jest swego rodzaju łącznikiem pomiędzy zabezpieczeniem technicznym a procesowym śladu. Zawiera ona następujące dane: numer i nazwę śladu, informację o tym, w czasie jakiej czynności ślad ujawniono, miejsce i sposób ujawnienia oraz zabezpieczenia, zaznaczenie, że ślad został opisany w protokole, podpisy zabezpieczającego (wskazanie stanowiska służbowego, stopnia oraz jednostki organizacyjnej Policji) i świadka zabezpieczenia. Metryczka musi być dołączona do śladu w sposób trwały³⁹.

BIBLIOGRAFIA

Literatura

- Babecka J., *Wielokierunkowe oględziny jako ważne źródło informacji dowodowej*, [w:] *Problemy współczesnej kryminalistyki*, t. 3, Gruza E., Tomaszewski T. (red.), Warszawa 2000.
- Calkiewicz M., *Oględziny zwłok i miejsca ich znalezienia*, Warszawa 2019.
- Czerw S., *Kryminalistyczne badanie miejsca zdarzenia w teorii i praktyce*, Piła 2011.
- Hanausek Tadeusz, *Kryminalistyka, Zarys wykładu*, Kraków 2009.
- Hołyst B., *Kryminalistyka*, Warszawa 2018.
- Juszka K., *Perspektywa doskonalenia systemu wykrywalności sprawców przestępstw*, „Prokuratura i Prawo” 2009, nr 7-8.
- Juszka K., *Jakość czynności kryminalistycznych*, Lublin 2007.
- Kaczmarek M., *Kryminalistyczne badanie miejsca zdarzenia w teorii i praktyce*, Piła 2011.
- Kasprzak J., *Badanie miejsca zdarzenia*, [w:] *Kryminalistyka*, Kasprzak J., Młodziejowski B., Brzęk W., Moszczyński J. (red.), Warszawa 2006.
- Kędzierska G., *Oględziny*, [w:] *Kryminalistyka. Wybrane zagadnienia techniki*, Kędzierska G., Kędzierski W. (red.), Szczytno 2011.
- Korowicki A., *Porządek sądowy kryminalny*, Wilno 1831.
- Kulicki M., *Wybrane zagadnienia techniki kryminalistycznej*, Toruń 1991.
- Kulicki M., [w:] Kulicki M., Kwiatkowska-Wójcikiewicz V., Stępka L., *Kryminalistyka, Wybrane zagadnienia teorii i praktyki śledczo-sądowej*, Toruń 2009.
- Maliński R., *Dokumentowanie techniczne przebiegu i wyników czynności dowodowych*, [w:] Kędzierski W. (red.), *Technika kryminalistyczna, Tom I*, Szczytno 2002.
- Maliński R., *Fotografia kryminalistyczna*, [w:] Kędzierski W. (red.), *Technika kryminalistyczna, t. I*, Szczytno 1993.
- Pikulski S., *Podstawowe zagadnienia taktyki kryminalistycznej*, Białystok 1997.
- Skiba B., *Wykorzystanie dowodu z czynności oględzinowych w procesie karnym i innej działalności*, „Problemy Praworządności” 1984, nr 2.
- Taracha A., *Wybrane zagadnienia kryminalistyczne i procesowe oględzin*, „Annales UMCS” 1988, nr 35.
- Wałoś S., *Proces karny, Zarys systemu*, Kraków 2020.
- Witkowska K., *Oględziny, Aspekty procesowe i kryminalistyczne*, Warszawa 2013.

---

³⁹ J. Kasprzak, *op. cit.*, s. 235.

Orzecznictwo

Wyrok SN z 16.02.2009 r., V KK 20/09, LEX nr 519629.
Postanowienie SN z 19.06.2008 r., II KZ 27/08, LEX nr 435327.
Wyrok SA w Lublinie z 11.05.2004 r., II AKa 101/04, LEX nr 138567.
Wyrok SA w Katowicach z 08.04.2009 r., II AKa 69/09, LEX nr 534004.
Wyrok SA w Krakowie z 02.07.2015 r., II AKa 108/15, LEX nr 1956625.
Wyrok SA w Warszawie z 19.05.2021 r., II AKa 145/20, LEX nr 31197255
Wyrok SO w Poznaniu z 17.12.2005 r., IV Ka 1095/15, LEX nr 1966610.

Akty normatywne

Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz.U. z 2024 r. poz. 37).
Ustawa z dnia 30 października 2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (Dz.U. z 2022 r. poz. 2189).
Wytyczne nr 3 Komendanta Głównego Policji z dnia 30.08.2017 r. w sprawie wykonywania niektórych czynności dochodzeniowo – śledczych przez policjantów (Dz. Urz. KGP z 2017 r. poz. 59, ze zm.).

Strony internetowe

Kowbuz D., *How 3D scanning rebuilds crime scenes for courtrooms?*, Gim International, 2020, s. 1, www.gim-international.com/content/article/how-3d-scanning-rebuilds-crime-scenes-for-courtrooms (dostęp 25.03.2023).

Inspection of the accident site at work. (Part II)

SUMMARY

This publication is the second part of the article systematizing the practical aspects of conducting inspections of workplace accidents. It presents issues related to the general principles of site inspection, as well as documenting the course of this evidentiary activity. The rules of conducting the inspection of the scene of the accident were analyzed. Then, the issues of documenting the inspection of the scene of the event were subjected to a detailed analysis, presenting the issues related to the protocol of the inspection of the scene, photographs and forensic sketches, as well as audiovisual documentation.

Keywords: inspection, inspection of the scene, documentation of the inspection, report, sketch, photos, audiovisual recordings

